

Nr 66

Utlåtande i anledning av motioner om översyn av reglerna om sjukförsäkringsavgift.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 290 av herr *Pettersson, Karl Gustav*, och fru *Landberg* samt II: 324 av fru *Lindberg*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär översyn av nu gällande regler för erläggande av försäkringsavgift och prövning av möjligheten att slopa det i motivering angivna avgiftstillägget».

Riksförsäkringsverket och Försäkringskassaförbundet har avgivit yttranden över motionerna.

Gällande bestämmelser m.m.

Företagare och andra yrkesutövare som har inkomst av annat förvärvsarbete än anställning behöver inte för sådan inkomst tillhöra försäkringen för tilläggsjukpenning och tilläggs pension. För inkomst av annat förvärvsarbete kan man alltså anmäla undantagande från försäkringen för tilläggsjukpenning. Sådant undantagande kommer då även att omfatta tilläggs pensioneringen. Anmälan om undantagande kan återkallas med verkan från nästföljande årsskifte, dock tidigast från det som inträffar sedan undantagandet ägt giltighet i fem år. Den som återkallat anmälan om undantagande får sedan inte på nytt göra sådan anmälan.

Inkomst av annat förvärvsarbete skiljer sig från inkomst av anställning även på det sättet att det finns möjlighet att välja karenstid. En företagare kan för den del av tilläggsjukpenningen som svarar mot annat förvärvsarbete antingen ta försäkringen utan karenstid eller välja 3, 33 eller 93 karensdagar. Avgiften blir lägre ju längre karenstid som begärs. Det finns även möjlighet att byta karenstid. Övergång från längre till kortare karenstid är endast tillåten om den försäkrade har god hälsa och inte fyllt 55 år.

Den som återkallar ett undantagande från försäkringen efter det han fyllt 50 år eller den som efter denna ålder övergår till kortare karenstid blir påförd ett *avgiftstillägg*. Åldersgränsen 50 år tillämpas fr. o. m. i år, tidigare gällde 40 år. Den grundläggande bestämmelsen härom i 19 kap. 6 § femte stycket lagen om allmän försäkring (AFL) är utformad så att riks-

försäkringsverket har möjlighet att generellt bestämma om och med vilket belopp avgiftstillägg skall utgå. Avgiftstilläggens nuvarande storlek framgår av följande uppställning.

Avgiftstillägg per månad och 1 kronas tilläggsjukpenning

Upphörande av undantagande

Alder vid upphörande av undantagandet	Försäkringens karenstid		
	3 dagar eller ingen dag	33 dagar	93 dagar
50—54 år	0,50 kr	0,40 kr	0,25 kr
55 år och mer	—	—	0,35 kr

Övergång till kortare karenstid

Alder vid övergången	Övergång från en karenstid av		
	33 dagar till 3 dagar eller ingen dag	93 dagar till 33 dagar	93 dagar till 3 dagar eller ingen dag
50—54 år	0,10 kr	0,15 kr	0,25 kr

Bestämmelsen om avgiftstillägg tillkom efter förslag av 1958 års socialförsäkringskommitté (SOU 1961: 29 s. 260—262). Kommitténs motivering för tilläggen var bl. a. att dessa jämte 55-årsgränsen och kravet på god hälsa vid övergång till kortare karenstid skulle förhindra spekulation från de försäkrades sida. En annan motivering torde vara att sjukligheten efter 40 års ålder tenderar att öka mera markant. Detta förhållande återspeglades redan i den tidigare lagstiftningen om de allmänna sjukkassorna. Den innebar att avgiften var högre för den som inträdde i försäkringen efter 40 års ålder eller efter den åldern övergick till en högre sjukpenningklass.

Antalet försäkrade med avgiftstillägg år 1968 utgjorde enligt Försäkringskassaförbundet ca 8 000. Avgiftstilläggens totalbelopp var ca 290 000 kr., d.v.s. i medeltal ca 35 kr. per försäkrad.

Remissyttrandena

Försäkringskassaförbundet föreslår att avgiftstilläggen slopas. Förbundet anser att det administrativa merarbetet med tilläggen inte står i rimlig proportion till den effekt som dessa är avsedda att ha. Debiteringen av tilläggen måste göras manuellt medan sjukförsäkringsavgifterna i övrigt debiteras datamässigt. Till detta kommer att bestämmelserna om tilläggen är svåra att tillämpa. Förbundet anser för sin del att avgiftstilläggen knap-

past heller har någon inverkan när det gäller att förhindra spekulation, i synnerhet som den försäkrade i allmänhet inte känner till att avgiftstilllägg påförts honom. Tillägget redovisas nämligen inte separat från den övriga sjukförsäkringsavgiften på slutskattsedeln.

Riksförsäkringsverket konstaterar att avgiftstilläggen har ekonomiskt ringa betydelse och verket anlägger samma synpunkter som Försäkringskassaförbundet i fråga om de administrativa komplikationerna. Verket vill emellertid inte avskaffa avgiftstilläggen helt och förordar därför att bestämmelser i AFL får stå kvar. Som skäl för att behålla avgiftstilläggen anför verket följande.

Den möjlighet som föreligger att välja karenstid (3, 33 eller 93 dagar) är en försäkringsförmån, som endast tillkommer försäkrade med inkomster av annat förvärvsarbete. Normalavgiften (utan avgiftstilllägg) utgjorde år 1967 i genomsnitt 1,60, 1,30 0,70 eller 0,40 kr. per månad och 1 kronas tillägssjukpenning beroende på om försäkringen gällde utan karenstid eller med 3, 33 eller 93 dagars karens. Det framstår som naturligt att inom denna del av den allmänna försäkringen ta ut särskilda avgiftstilllägg om den försäkrade återinträder i försäkringen eller övergår till försäkring med kortare karenstid, d. v. s. en utvidgad försäkring, vid så hög ålder att normalavgifterna inte täcker sjuklighetsriskerna. Avgiftstilläggen är sålunda inte att uppfatta som någon bestraffning utan tillkommer närmast för att åstadkomma rättvisa de avgiftsbetalande emellan. Dessutom torde avsikten ha varit att de skall motverka ett långtgående spekulativt utnyttjande av fördelaktiga karenstidsalternativ, som om ekonomisk kompensationskyldighet inte föreligger skulle medföra, att försäkringen blir i motsvarande mån mindre förmånlig för övriga försäkrade.

Verket anför vidare att administrativa skäl talar för en begränsning av tillämpningen av tilläggen. Frågan är aktuell inom verket och den lösning som närmast övervägs är att ta bort tilläggen för dem som är under 50 år.

Riksförsäkringsverket har efter remissyttrandets avgivande — som framgår av redogörelsen för gällande bestämmelser — genomfört detta förslag.

Utskottet

Avgiften för försäkringen för tillägssjukpenning, såvitt angår inkomst av annat förvärvsarbete, skall inom en kassa i princip vara lika stor för alla som tillhör samma sjukpenningklass och har lika lång karenstid. Avsteg från denna princip görs för försäkrad som varit undantagen från försäkringen för tillägssjukpenning och åter träder in i försäkringen efter det han fyllt 50 år. I sådana fall debiteras ett särskilt avgiftstilllägg. Samma sak gäller för försäkrad som efter fyllda 50 år övergått från längre till kortare karenstid. För avgifter som avser 1968 och tidigare gäller åldersgränsen 40 år.

I förevarande motioner yrkas att riksdagen skall begära att frågan om slopande av avgiftstilläggen prövas. Motionärerna menar att tilläggen har ringa eller ingen ekonomisk betydelse men att de förorsakar ett betungande administrativt merarbete.

Försäkringskassaförbundet och riksförsäkringsverket har i april i år avgivit yttranden över motionerna. Förbundet förordar att tilläggen avskaffas, medan verket föreslår den begränsning i tillämpningen av tilläggen som sedan genomförts, nämligen att tilläggen endast påförs försäkrade som är över 50 år. Båda remissinstanserna är överens med motionärerna om att tilläggen har ringa ekonomisk betydelse och utgör en administrativ belastning. Som skäl för att trots detta behålla tilläggen har riksförsäkringsverket framhållit behovet att åstadkomma rättvisa de försäkrade emellan. Den som vid en högre ålder vill återinträda i försäkringen eller skaffa sig ett mer omfattande försäkringsskydd bör betala en avgift som täcker de ökade sjuklighetsriskerna.

Utskottet har förståelse för det resonemang som ligger bakom riksförsäkringsverkets ställningstagande. Likafullt är det tveksamt om det finns tillräckliga skäl att behålla avgiftstilläggen. Dessa torde numera avse endast några tusen försäkrade och har ringa ekonomisk betydelse. Med hänsyn härtill och då tilläggen inte torde ha någon större inverkan när det gäller att hindra missbruk av sjukförsäkringen talar goda skäl för att man genomför den administrativa förenkling av försäkringssystemet som ett avskaffande av tilläggen skulle innebära. Utskottet ställer sig därför bakom motionärernas förslag och förordar att man under det pågående rationaliseringsarbetet inom den allmänna försäkringen tar upp frågan om avskaffande av avgiftstilläggen. Vad utskottet anfört bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionerna I: 290 och II: 324 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 21 oktober 1969

På andra lagutskottets vägnar:

RUTH HAMRIN-THORELL

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s), Wanhainen (s), Österdahl (fp), Kaijser (m), Andreasson (cp), Ivar Andersson (s), och fru Grethe Lundblad (s);

från andra kammaren: herr Lundberg (s), fröken Wetterström (m), herrar Fredriksson (s), Svensson i Kungälv (s), Göransson (s), fru Fränkel (fp), fru Håvik (s) och herr Johansson i Skärstad (cp).